

навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ponu.dp.ua/consultations>

6. Про Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 992 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

Т. Шелест

(наук. кер. доц. Пивоварська К. Б.)

студентка V курсу природничого факультету

Полтавського національного педагогічного

університету імені В. Г. Короленка

ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В ШКОЛІ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї

Проблема насильства над дітьми в сім'ї є однією з найсерйозніших проблем сучасного суспільства. Вона дуже актуальна для багатьох країн, в тому числі і для України. Більш того, кількість таких випадків у нашій країні з кожним роком неухильно зростає.

Проблема насильства над дітьми існувала завжди, у всіх суспільствах і культурах. Але обговорення цієї проблеми, до недавнього часу було свого роду табу. Лише тепер суспільство починає усвідомлювати катастрофічні масштаби жорстокого поводження з дітьми [1].

Зараз більше 50% населення України потерпають від насильства в сім'ї впродовж свого життя. Йдеться не лише про фізичне насилля, а жорстоке поводження загалом.

Згідно з Законом України «Про попередження насильства в сім'ї» насильство в сім'ї – це будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю [2].

Та все більше від насилля в сім'ї страждають саме діти. На перший погляд такі діти не відрізняються від дітей, які не відчувають на собі насильства. Проте існує ряд ознак, за якими можна виявити таких дітей:

Діти відчувають страх.

Помешкання, в якому вдаються до насилля, викликає у дитини страх.

Спостерігаючи за практикою насилля в сім'ї, діти доходять висновку, що насилля – це спосіб, яким дорослі вирішують свої конфлікти.

Багато дітей втягуються в боротьбу батьків. Тоді дитина може відчувати гнів, смуток, розчарування, неврівноваженість навіть за незначних труднощів.

У дітей може з'явитися відчуття занедбаності та обділеності, це примушує їх думати, що вони нікому не потрібні, не заслуговують уваги і турботи [5, с. 13].

Право дитини на життя без насильства декларують такі Міжнародні нормативно-правові акти:

Загальна Декларація прав людини (1948 р.). в якій зазначається, що всі мають право на життя без насильства;

Європейська Конвенція про захист прав і основ свобод людини;

Міжнародна Конвенція про захист прав дитини [3, с. 48].

Зокрема, у ст. 19 Конвенції про права дитини йдеться про зобов'язання держави, що прийняла цю Конвенцію, вживати всіх необхідних заходів щодо охорони дитини від усіх форм фізичного та психічного насилля, образ або брутальної поведінки з боку батьків, законних опікунів чи інших осіб, які повинні піклуватися про дитину. На жаль, формальне приєднання нашої держави до Конвенції не є гарантією того, що проблему насилля щодо дітей буде розв'язано [5, с. 14].

Оскільки основним середовищем соціалізації дітей є школа, то тут повинні бути наявні спеціальні органи, щоб виявити дітей, які потерпають від насилля в сім'ї. Таким органом в школі є психологічна служба, яка направлена на захист прав дітей, представниками якої є психолог та соціальний педагог. Вони повинні проводити заходи по виявленню таких випадків насилля та профілактичні заходи щодо їх появи.

Правовою базою діяльності психологічної служби в закладах освіти є Положення про психологічну службу в системі освіти України.

Діяльність психологічної служби включає такі основні напрями:

консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання, виховання і розвитку вихованців, учнів, студентів, допомога органам державного управління у плануванні освітньої діяльності;

просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в навчальних закладах та у сім'ї;

превентивне виховання (через засоби масової інформації, під час навчальної діяльності в рамках навчальних програм або як окремого предмета), метою якого є формування у вихованців, учнів, студентів орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я; профілактика алкоголізму, наркоманії, ВІЛ-інфекції і злочинності [4].

Відповідно до напрямків, виконуваних психологічною службою, ми виокремили такі основні форми її діяльності в школі для попередження насилля в сім'ї:

взаємодія психолога і учителя у діагностичній та корекційній роботі з дітьми (оскільки учителі нерідко перекладають розв'язання проблеми на психолога);

виявлення дітей «групи ризику»;

громадський огляд;
тренінгові заняття по програмі «Рівний рівному»;
проведення класних батьківських зборів;
тематичні години класного керівника;
індивідуальний підхід до кожної дитини на основі психолого-педагогічного вивчення;
профілактика й корекція відхилень в інтелектуальному й особистісному розвитку дитини;
педагогічний всеобуч батьків;
проведення анкетування щодо вивчення даної проблеми.
групові психокорекційні заняття «Гармонізація внутрішньосімейних відносин»;
анонімне опитування серед учнів з метою виявлення жорстокого поводження та випадків насилля з дітьми;
психопросвітницька робота серед батьків з питань виховання дітей, використовуючи інтерактивні форми роботи (ділові ігри на батьківських зборах, тренінги, тощо);
обговорення позитивних рис дитини з її близькими;
«скринька довіри» – окремі «скриньки» для дітей як можливість висловити, що хочеться змінити, а що подобається.
В залежності від обставин, психолог може застосовувати також і інші заходи для попередження насилля в сім'ї.
Таким чином, законодавчою базою України прописані основні механізми правового захисту дитини в разі її потерпання від насилля в сім'ї. Психологічна служба школи в праві застосовувати цілий ряд заходів з метою попередження насилля дітей в сім'ї.

Література:

1. Домашнє насилля над дітьми // Практичний психолог // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://psiholog-shapka.blogspot.com/2010/03/blog-post_16.html.
2. Закон України «Про попередження насилля в сім'ї» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/2789>.
3. Міленко В. Жінки і діти, які зазнали насилля в сім'ї / В. Міленко, С. Мосієнко // Психолог. – 2010. – № 35-36. – С. 48–51.
4. Наказ Міністерства освіти України «Про затвердження Положення про психологічну службу системи освіти України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0922-99>.
5. Шаргородська С. Насилля в сім'ї: види, наслідки, шляхи подолання/ С. Шаргородська // Соціальний педагог. – 2007. – №2. – С.14-16.